

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Εισαγωγή

Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών αποτελεί κατεξοχήν ανθρωπιστικό μάθημα με σημαντική συμβολή στην ολόπλευρη καλλιέργεια της ανθρώπινης προσωπικότητας. Τόσο η διδασκαλία της αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας όσο και της αρχαίας Γραμματείας μπορεί να αποβεί επίκαιρη όσο ποτέ άλλοτε, κυρίως λόγω των διαχρονικών τους μηνυμάτων, αλλά και για τις προεκτάσεις τους σε διάφορες πτυχές άλλων επιστημών (π.χ. πολιτική, ιατρική, φαρμακευτική, θεολογία, μαθηματικά, τέχνες). Γι' αυτό και κρίνεται απαραίτητη η διασύνδεση του μαθήματος με άλλα μαθήματα (διαθεματική προσέγγιση). Τα Αρχαία Ελληνικά, εκτός από την ανθρωπιστική παιδεία που προσφέρουν, συμβάλλουν στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και κατ' επέκταση της κριτικής θεώρησης των πραγμάτων, μιας από τις σημαντικότερες δεξιότητες που καλείται να αναπτύξει ο σύγχρονος άνθρωπος, για να μπορεί να αυτενεργεί μέσα στον έντονα μεταβαλλόμενο κόσμο της σύγχρονης εποχής.

Έτσι, η αρχαιογνωσία αποτελεί βασικό παιδευτικό αγαθό που συμβάλλει στη θεμελίωση και τη συνοχή του συστήματος αξιών, στο οποίο κεντρική θέση κατέχει ο προβληματισμός γύρω από τον προσδιορισμό των εννοιών του ανθρώπου, του πολίτη, των ανθρώπινων δικαιωμάτων, του ορθού λόγου, της ευνομίας, των τεχνών και της ανεξάρτητης επιστημονικής έρευνας. Στον ελληνικό χώρο τα αρχαία ελληνικά θα επιτρέψουν στους μαθητές και τις μαθήτριες να συνδεθούν με το μακράν ιστορικο- γλωσσικό και πολιτιστικό παρελθόν τους.

Η διδασκαλία της αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, προσφέρει ως εκ τούτου διπλή ωφέλεια στον σημερινό μαθητή και αυριανό Ευρωπαίο πολίτη. Του προσφέρει τη βεβαιότητα ότι τα θεμέλια της ανθρώπινης σκέψης παραμένουν αναλλοίωτα στους αιώνες και μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο οδηγό για το μέλλον, αφετέρου η άμεση επαφή με την Ελληνική Γλώσσα, βοηθά στην κατανόηση των διαφόρων μορφών της Ελληνικής μέσω της φυσιολογικής της εξέλιξης και στη συνειδητοποίηση ότι Νέα και Αρχαία Ελληνική αποτελούν μian αδιάσπαστη ενότητα. **Έτσι, ουσιαστικά η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής αποτελεί μια πορεία προς τη γλωσσική αυτογνωσία του μαθητή και στη διαμόρφωση της ταυτότητας ενός ενεργού πολίτη.**

Βασικοί άξονες του μαθήματος

Βασικός στόχος της διδασκαλίας κειμένων της αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, στο πλαίσιο του νέου ωρολογίου προγράμματος, είναι να έλθουν σε επαφή οι μαθητές και οι μαθήτριες με την πνευματική δημιουργία των αρχαίων Ελλήνων, με την οποία συνδέεται ο νεοελληνικός και ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, και να εντοπίσουν ομοιότητες, αναλογίες και διαφορές σε επίπεδο γλωσσικής μορφής/γλωσσικών τύπων, αλλά και στο επίπεδο του πολιτισμού, ιδεών, νοοτροπιών, ηθών-εθίμων, ή άλλων πολιτιστικών στοιχείων.

Με τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών επιδιώκεται:

1. Να επιτευχθούν οι γενικοί μορφωτικοί – ανθρωπιστικοί σκοποί του μαθήματος με τη μελέτη σε βάθος από το πρωτότυπο επιλεγμένων κειμένων της αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, που αντιπροσωπεύουν τα κυριότερα είδη της.
2. Να διευρυνθεί και να βαθύνει η γνώση της αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, ενός εκ των βασικότερων στοιχείων του αρχαιοελληνικού πολιτισμού αλλά και του κυριότερου φορέα του.

Ειδικότερα, αναμένεται οι μαθητές και μαθήτριες:

- Να αντιληφθούν τη σχέση της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και να κατανοήσουν τη σημασία της αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας για την κατανόηση του αρχαίου ελληνικού κόσμου.
- Να έρθουν σε επαφή με ένα ευρύ φάσμα κειμένων αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας (ποίηση, ιστοριογραφία, ρητορική, φιλοσοφία, δράμα) και να είναι σε θέση να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά των διαφορετικών αυτών ειδών, καθώς και τη λειτουργικότητά τους, δηλαδή τον σκοπό για τον οποίο γράφονται (κειμενικός γραμματισμός).

Να επεξεργάζονται το αρχαιοελληνικό κείμενο σε σχέση με το κειμενικό όλον, το επικοινωνιακό πλαίσιο παραγωγής του κειμένου και τα ευρύτερα κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα.

- Να σχηματίσουν μέσα από την κριτική θεώρηση των κειμένων μια εικόνα για τον αρχαίο ελληνικό κόσμο και να επιχειρήσουν να διερευνήσουν πώς συνδέεται η εικόνα αυτή με την εικόνα που έχουν για τον σύγχρονο ελληνικό και δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό.
- Οι γνώσεις για τον αρχαίο κόσμο, οι πεποιθήσεις και οι αξίες του θα πρέπει να συσχετίζονται με το παρόν, να εντοπίζονται ομοιότητες και διαφορές, αναπτύσσοντας την κριτική σκέψη των μαθητών και οδηγώντας στην υιοθέτηση εκ μέρους τους συγκεκριμένων αξιών.
- Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής, να συμβάλει στην ενίσχυση του γλωσσικού επιπέδου της Νέας Ελληνικής, όπου παρατηρούνται οι περισσότερες επιβιώσεις προηγούμενων σταδίων εξέλιξης της ελληνικής.

Ειδικοί σκοποί του μαθήματος

Με τη διδασκαλία της αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας από το πρωτότυπο, αλλά και από δόκιμες μεταφράσεις, επιδιώκονται τα ακόλουθα:

1. Να γνωρίσουν την πνευματική δημιουργία των Αρχαίων Ελλήνων, με την οποία συνδέεται άρρηκτα ο νεοελληνικός πολιτισμός και η οποία αποτέλεσε τη βάση για τη διαμόρφωση του ελληνορωμαϊκού και αργότερα του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού.
2. Να αναγνωρίσουν και να εκτιμήσουν τη λογοτεχνική αξία των αρχαιοελληνικών κειμένων. Αυτό θα γίνει, αν γνωρίσουν τους βασικούς κανόνες και τη δομή της αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας μέσα από τα πρωτότυπα κείμενα και αποκτήσουν μια πρώτη αίσθηση της αρμονίας, της πυκνότητας, της ακρίβειας αυτής της γλώσσας, όπως αναδεικνύεται μέσα από τα κείμενα της κλασικής εποχής.

Δεξιότητες

Μέσα από τη διδασκαλία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών οι μαθητές/τριες, εκτός από τις καθαυτό γνώσεις αρχαιογνωσίας που θα αποκτήσουν, αναμένεται να αναπτύξουν ειδικότερα τις εξής δεξιότητες:

- Να αποκτήσουν θεμελιακές γνώσεις πάνω στις οποίες θα στηρίξουν τη γλωσσική – γνωσιολογική τους ανάπτυξη.
- Να μπορούν να αναγνωρίσουν τις χρήσεις των μορφοσυντακτικών και γραμματικών φαινομένων στον αρχαίο ελληνικό λόγο και να βρουν τις αντίστοιχες δομές με τις οποίες θα τις αποδώσουν στα Νέα Ελληνικά (γλωσσικός γραμματισμός).
- Να αντιμετωπίσουν τη διαδικασία μετάφρασης του αρχαιοελληνικού κειμένου ως διαδικασία λύσης προβλήματος με δεδομένα (γνώση των ιστορικών στοιχείων, ετυμολογία, λεξιλόγιο, γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα), ζητούμενα και εναλλακτικές λύσεις και μετά από βάσανο τη λύση.
- Να εμβαθύνουν νοηματικά στο περιεχόμενο των πρωτότυπων κειμένων.
- **Να μπορούν να ερμηνεύουν ένα αρχαίο κείμενο, αξιοποιώντας τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου.**
- Να εξοικειωθούν με τη χρήση των λεξικών, ηλεκτρονικών και μη, της Αρχαίας Ελληνικής, Μεσαιωνικής και Νέας Ελληνικής Γλώσσας για τη δημιουργία μικρών projects που να αφορούν στη μελέτη της διαχρονικής και εξελικτικής πορείας της γλώσσας.
- Να έρθουν σε επαφή και να μπορούν να ερμηνεύουν ένα αρχαίο κείμενο, να αξιολογούν τις ομοιότητες και διαφορές ως προς τη μορφή ανάμεσα στα Αρχαία και στα Νέα Ελληνικά, αντιλαμβανόμενοι τη διαχρονικότητα της Ελληνικής Γλώσσας.
- Να απολαμβάνουν αισθητικά το αρχαιοελληνικό κείμενο, αναγνωρίζοντας τη λογοτεχνική του αξία. Την αίσθηση της αρμονίας, της πυκνότητας, της ακρίβειας και της ποικιλίας της αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, όπως χρησιμοποιήθηκε από κείμενα της κλασικής εποχής.

- Να αναπτύσσουν έναν προσωπικό διάλογο με τις αξίες, τις αντιλήψεις του κειμένου, να προβαίνουν σε κριτική αποτίμηση και τελικά διαμόρφωση προσωπικής γνώμης (βιωματική προσέγγιση).
- Να παράγουν δόκιμο νεοελληνικό γραπτό λόγο.

Διδακτική Μεθοδολογία

Η γλωσσική διδασκαλία ενδείκνυται να εντάσσεται σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο και σε συμφραζόμενα και να συνδυάζεται, όσο είναι δυνατόν, με κάποιο κειμενικό είδος, έτσι ώστε οι μαθητές να βλέπουν τις γλωσσικές δομές στην εξωγλωσσική λειτουργία τους.

Στη διδασκαλία του μαθήματος τα αρχαία πεζά κείμενα παρουσιάζονται μοιρασμένα σε μικρότερες ενότητες, τις «νοηματικές ενότητες» (ή *κῶλα*). Η διδακτική αυτή καινοτομία στην προσέγγιση του αρχαίου κειμένου αναδεικνύει τη μορφή, το περιεχόμενο και τη λογική άρθρωση του λόγου, όλα δεμένα σε μίαν ενότητα, που καλλιεργεί τη διερευνητική μάθηση και εμπλέκει ενεργά τον μαθητή στην κατάκτηση της γνώσης.

Κατά τη διδασκαλία του μαθήματος εφαρμόζονται οι πιο κάτω διδακτικές αρχές:

- Διερευνητική/κατασκευαστική (έναντι της προπαρασκευαστικής): Πρόκειται για διαδικασία καθοδήγησης από την πλευρά του διδάσκοντος και ενεργητική ενσυνείδητη και δημιουργική εμπλοκή από την πλευρά του μαθητή. Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει και η οπτικοποίηση της γλώσσας ως ένα νέο διδακτικό εργαλείο για την προαγωγή της κατανόησης και την ισχυροποίηση της μάθησης.
Επαγωγική προσέγγιση: Ο μαθητής οδηγείται σταδιακά από τα απλά στα σύνθετα, από το μερικό στο γενικό, από την αναγνώριση και την παρατήρηση στον κανόνα.
- Συνεργατική προσέγγιση: Οι μαθητές αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και εφαρμόζουν αρχές συνεργατικής μάθησης.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Μάθημα κατεύθυνσης (4 περίοδοι)

Η διδακτέα ύλη περιλαμβάνει τα εξής:

1. Λυσία, «Υπέρ Μαντιθέου» (από το πρωτότυπο), *Ρητορικά Κείμενα*, εκδ. ΙΤΥΕ Διόφαντος)
2. Θεματογραφία (1 περίοδος εβδομαδιαίως σε συστηματική βάση)
3. Διδασκαλία Γραμματικής και Συντακτικού (από το κείμενο του λόγου του Λυσία, «Υπέρ Μαντιθέου» και μέσα από τις διδακτικές ώρες Θεματογραφίας – επαναλήψεις ή/και εμπάθυνση, εφόσον τα βασικά συντακτικά φαινόμενα έχουν ήδη διδαχθεί στην Α΄ Λυκείου).

Σημειώνεται ότι και στη Β΄ Λυκείου Κατεύθυνσης, όπως και στον Κοινό Κορμό, διδάσκεται ο *Οιδίπους Τύραννος* του Σοφοκλή από μετάφραση.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Μάθημα Κατεύθυνσης (4 περίοδοι)

Εγχειρίδια:

- *Πρωταγόρας* του Πλάτωνα (εκδ. ΥΑΠ και εκδ. ΙΤΥΕ Διόφαντος)
- *Περικλέους Επιτάφιος* του Θουκυδίδη (εκδ. ΙΤΥΕ Διόφαντος)
- Θεματογραφία.

Με τη διδασκαλία των πιο πάνω κειμένων επιδιώκεται οι μαθητές :

- Να γνωρίσουν χαρακτηριστικές πτυχές του φιλοσοφικού λόγου των αρχαίων Ελλήνων και να εντάξουν τη φιλοσοφία στην ιστορική εξέλιξη της αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας.
- Να επικοινωνήσουν με τον λόγο των δύο μεγάλων συγγραφέων, Πλάτωνα και Θουκυδίδη.
- Να γνωρίσουν την αθηναϊκή δημοκρατία στην ιδανική της μορφή.
- Να εκτιμήσουν τον πυκνό, αλλά πλούσιο και ποικίλο ύφος του Θουκυδίδη.

Ημερομηνία Ενημέρωσης: 15 Δεκεμβρίου 2015